

Perquè Joan Massanet tenia un món, complexe i fabulós, a dintre seu; i la seva genialitat consistia en saber-lo traspasar a les seves pintures. Desde els temps llunyans de la seva primera exposició a la Sala Dalmau de Barcelona fins al moment de la seva mort, Joan Massanet pintava sense parar, convertint les seves peregrinacions interiors en obra plàstica. Tot un univers fantàstic de roques foradades i «toreros» mítics, de cels terribles i biologies inconcretes, vivia màgicament en els seus quadres. Massanet no «feia» pintura surrealista: «era» surrealista. La seva obra anava més enllà de l'aparentment real. Massanet era una mena de vident que mirava cap a l'interior. Els paisatges que el voltaven eren tan sols un punt de referència per incursions al més pregon del seu propi jo.

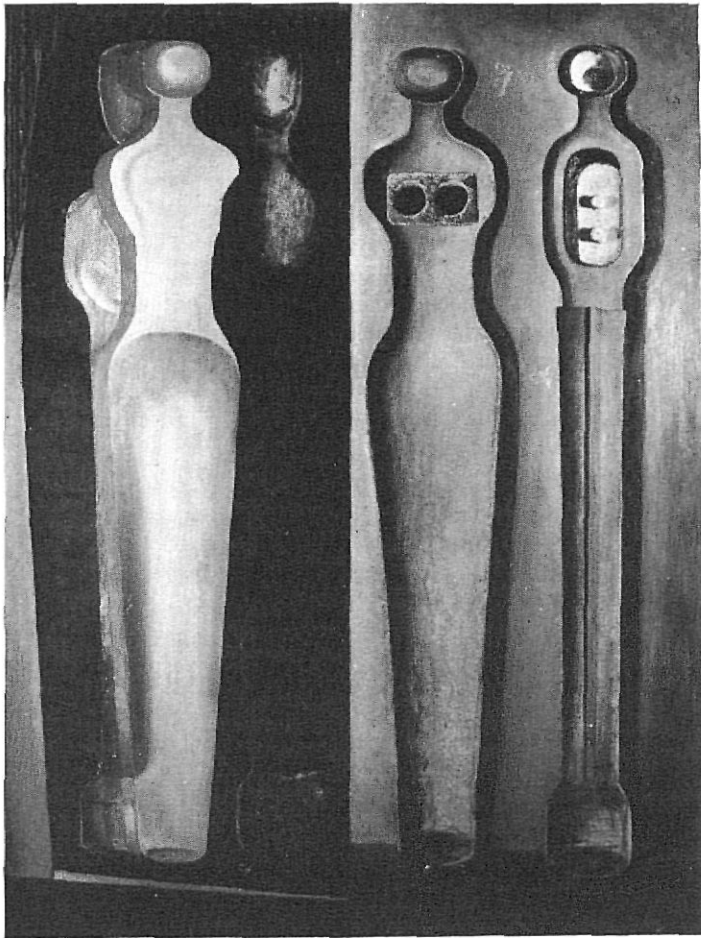
L'artista MASSANET de L'Escala

per Carles VIVÓ

A l'Empordà, gràcies a Déu, hi ha molta gent que estan «tramontanats»: el vent del Nord els hi entra al cap, hi dóna voltes i més voltes, i en sortir deixa tot el de dintre un xic xarbotat. Però xarbotat de tal manera que els «tramontanats» no queden pas disminuïts intel·lectualment. Al contrari, solen ser més intel·ligents i allò que adquireixen és un polsim de rauxa que actua com si fos la sal i el pebre d'un bon menjar. Un dels més il·lustres «tramontanats» de l'Empordà ha estat Joan Massanet, el pintor de L'Escala. Un pintor que, dissortadament, no és conegut i valorat com es mereix. Els llampats de l'art, els amics, recorden el desaparegut Massanet. No són gaires. Si Massanet hagués pintat a París en compte de fer-ho a l'altre banda de la badia de Roses, el seu nom i les reproduccions de les seves obres figurarien en força llibres d'art.

Alguns deien que Massanet «copiava» Salvador Dalí. Les analogies, tant de tècnica com iconogràfiques eren innegables. Però recordo molt bé una conferència que el mateix Massanet va donar a Girona fa un bon piló d'anys. Parlant de la pintura de Dalí, ens deia que les coincidències eren certes, però no pas per mimetismes mutuos (alguns dels temes «dalinians» de Massanet són anteriors a les obres de Dalí on es poden veure), sinó perquè la influència d'uns mateixos ambients, uns mateixos paisatges i una mateixa llum provocaven una semblant inspiració. Fins i tot, una mateixa tramontana girava vertiginosament dintre els caps empordanesos de Dalí i Massanet. I és que l'ambient de L'Escala i els seus voltants tenen molts punts de contacte amb els de Cadaqués i les roques feréstegues de la punta del Milà suggereixen els mateixos monstres que les del Cap de Creus. No em costa gaire imaginar a Joan Massanet jugant a cartes a la cala de Montgó amb sirenes i fantasmes de contrabandistes, tot prenent junts un «carajillo» espectral a la llum de la lluna...

Però Joan Massanet, pintor empordanès, no era tan sols un bon pintor, era també un bon empordanès. La seva magnífica rauxa no impedia pas que fos un bon farmacèutic i, fins i tot, un bon batlle de L'Escala, que es preocupava del poble i dels seus habitants. La vara de batlle en les mans del pintor no era pas una batuta de director d'orquestra que dirigia el difícil concert dels problemes municipals.

Parlar d'altres pintors seria motiu per fer erudites relacions de dades i de detalls, històrics i llistes. Per això amb Joan Massanet seria fer-li una mala passada. Allò que ell voldria és que el seu món sumptuosament fantasmal, gloriósament imaginatiu, tornés per uns moments a ser viu i present pels qui el recorden. Jo no crec pas que les habitacions del darrera de la seva farmàcia fossin tan sols un magatzem de píndoles i xarops, de productes químics i supositoris. Ja saben que hi havia també meravelloses talles romàniques i suggerents mascarons de proa d'antics velers, arrels de canya trobades al Ter o insòlits objectes melancòlics. Jo crec, que cercant bé, es podria trobar la porta secreta del seu «occultum», del seu habitatge secret, on Joan Massanet cercava la pedra filosofal capaç de transmutar la matèria. Perquè, en el fons, Massanet era un alquimista disfressat d'apotecari. I molt probablement la va trobar la seva pedra mecànica. Perquè és ben cert que el riquíssim món oníric i fantàstic que bullia dintre el seu noble cap de patrici romà en l'exili es transmutava en fulgurant matèria pictòrica. Qui no s'ho cregui, que vagi a l'Escala i demani al seu fill Joan-Ramon que li deixi veure els quadres del seu pare. En guarda molts i els deixa veure amb gust i orgull. I després de mirar-los amb silenci, en sortir a la plaça, davant la meravella esplendorosa i subtil del troç de Mediterrani que guarden a L'Escala, dirà amb mi: «Ah, sí, Joan Massanet, l'alquimista...».

